

BIZALOM

*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

15. szám.

I. évfolyam.

1930 augusztus 1.

ELŐFIZETÉSI ÁR egész évre 3 pengő, számonként 16 fillér.

Holtak és élők.

A halottak sokféleképpen gyakorolnak hatást az élők sorsára. Először is azon gondolataik, alkotásaik és példájuk által, melyek az utókorra szállnak. Ezáltal a szellemi örökség által a mai ember életére és tetteire döntő befolyása van olyanoknak, akik néhány ezer évvel ezelőtt haltak meg. Így pl. azt a jogrendet, amelybe mindannyian be vagyunk ékelve, kik Európában lakunk, néhány ezer évvel ezelőtt meghalt római jogászok teremtették meg alapjaiban. Azok a mesék, melyek ma is minden gyermeknek, de sok finom érzésű felnőttek is, valóságos lelki tápláléka — sok-sok ezer évvel ezelőtt meghalt emberek lelkében termettek s eredetük a történelemelőtti idők homályába vész. A nemes sportokra, melyek ma is divnak még s melyek sohasem fájhatnak el: a futás, ugrás, diszkosz- és gerelyvetésre, úszásra stb. szintén több ezer évvel ezelőtt meghalt görög atléták tanították meg az akkori ifjúságot, amelytől a mai ifjúság örökölte. Művészet, irodalom, világbölcsélet és költészet terén nagyrészt régen meghalt emberek alkotásai adnak a mai embernek is gyönyörűséget. Azokat az énekeket — legyenek vígák vagy búsak —, melyeket énekelünk, nagyrészt olyanok találták ki, akik már halottak. Minden kor a maga műveltségét elődeitől meríti, — tehát halottaktól kapja. Ha haláluk percével eltűnnék a föld színéről mindaz, amit nagy tudósok és jószágos emberbarátok felfedeztek az ember boldogulására s amit költők, művészek alkottak az ember gyönyörűségére, akkor ma állati sorban lenne az emberiség. Az emberiséget tehát útján a holtak viszik előre. Egyesek felfogása szerint a halottak szinte fontosabbak mireánk nézve, mint az élők. Hiszen majdnem mindazt, amit tanultunk, mindazt, ami az életet jobba

és szebbé teszi körülöttük: halottak találták ki! Abból is látszik, hogy a halottak szerepe mily óriási az életünkben, hogy a nagy tudósok, bölcsek, művészek és jótevők csak akkor kezdenek általános tiszteletnek örvenni, csak akkor kezdenek teljes erővel hatni az emberekre, amikor már meghaltak. Mintha a halál után egy erősebb és hatásosabb életük kezdődne, mely összehasonlíthatatlanul jobban befolyásolja az emberiséget, mint a földi életet élő kortársaké.

Eltekintve azonban attól, hogy haláluk után az emberiség nagyjai évezredekken át irányítják nemzedékek sorsát, gondolataik, alkotásaik s példájuk által, még más módon is gyakorolnak a holtak hatást életünkre. És pedig a személyes kapcsolatok útján. Ha a halál elragadja tőlünk kedvesünket, de mi nem feledjük őt el, hanem lelkünkben megemlékezünk róla s iránta való szeretetünket ápoljuk azontúl is akkor meghalt kedvesünk továbbra is részt fog venni életünkben, oly módon, hogy nemes érzéseinket, jó gondolatainkat erősíti és magányunkat enyhíti, fájdalomunkat csendesíti. Az emberiség évezredekken át tudta, hogy azokra, akikkel az életben össze voltunk kapcsolva, haláluk után is szeretettel s állandóan kell gondolni, mert a rájuk való gondolásból erő, jószág és megnyugvás fakad számunkra. Ebből a tudásból származott a *halottak tiszteletének* az a sokféle szép és szent szokása, amely az egész föld kerekéségén mindenütt el van terjedve, ahol bármiféle műveltség kezdődik. A halottak tisztelete azonban mindig és mindenütt abból a világnézetből indul ki, hogy nemcsak nekünk van szükségünk arra, hogy halottainkról megemlékezzünk s így az ő erkölcsi segítségüket elnyerjük a kísértések, szerencsétlenségek és csúfságok

közepette, hanem a halottaknak is szükségük van a mi gondolatainkra s szeretetünkre, mert ezek segítenek nekik az ő fejlődésükben. Vagyis a halottak tisztelete azon a meggyőződésen alapul, hogy az emberben levő halhatatlan lélek él tovább a síron, a halálon túl is valami formában s az így tovább élő halhatatlan lélek s a mi, magunk halhatatlan lelke között nem kell a kapcsolatnak megszakadnia akkor, ha gondolataink s szeretetünk még a halálon túl is hűséges marad a megholt-hoz. Igen sokan vannak, akik bizonyosságot tehetnek saját tapasztalatukból arról, hogy hűséges szeretettel s emlékezéssel kísért kedves hozzátartozójuk a síron túl sem hagyta el őket, hanem onnét is szelíd, jóságos hatást fejtett ki reájuk.

Milyen jó annak, aki halottjait tovább tudja hűségesen szeretni s gondol rájuk haláluk után is hűségesen! Ilyen ember még a legnagyobb szerencsétlenségben sincs egyedül s még a legnagyobb magányban sem árva, mert ha az élők között nincs is senki, akinek a szeretete feléje fordulna, kedves halottjának segítő szeretetét mindig újra meg újra érzi. *Aki szereti halottjait s megemlékezik róluk, az nem ismeri az elhagyatottságot.*

Természetesen ez nem úgy értendő, hogy a holtak emberi nyelven, hangos szóval szólnak azokhoz, akik hűségesen megemlékeznek róluk, — nem azt jelenti, hogy kísértet formájában jelennek meg vagy pedig médiumok útján „nyilatkoznak“ spiritiszta szeánszokon! Nem! A halálon túl is hűségesen tovább szeretett halottaink szava úgy szólal meg a lelkünkben, mint egy sugallat, mint egy lelkiismereti szózat s úgy érinti szívünket, mint békés megnyugtatás, mint szépségérzés. A halottak igazi hatása reánk olyanféle, mint a mély értelmű álmoké, melyekből megerősödve s megbékélve ébredünk fel. De olyan is, mint a nagyon-nagyon messze levő kedvesünké, akinek szeretetét egyszerre csak a legnehezebb helyzetben is megérezzük s jó, meleg, gyöngéd érzésünk támad s bizalmunk megerősödik, bánatunk elhalkul....

A halottak iránt való hűség kiinduló pontja lehet új megismeréseknek. Azok a tapasztalatok, melyeket az ember a halottaknak a halálontúli szeretetéről, reánk való befolyásáról tesz, mutatják meg sok embernek azt, hogy az élet nem a születéssel kezdődik s nem a halállal végződik, hanem azokon túl is van kezdődése és folytatása. Vagyis az élet határain túl is vannak világok, melyekből származunk s melyekbe egykor mi is bele fogunk kerülni, amelyek tehát époly fontosak reánk nézve, mint ez a földi életünk. *A holtak, ha hűségesek vagyunk hozzájuk, tanítómestereinkké válhatnak a legnagyobb titkok, a legfontosabb kérdések tekintetében.*

Ha senkije se, de édesanyja mindenkinek volt az életben, aki fájdalommal hozta őt a világra. Ez az édesanya — ha jó volt, ha rossz volt — a földi élet levetkezése után a halottak birodalmából mindig kész segítséget, szeretetet nyújtani szerencsétlenné lett gyermekének, hogyha az hűséggel s jó gondolattal gondol reá. De nemcsak az édesanyák, hanem meghalt barátok, munkatársak, testvérek, sőt olyan emberek is, akiket bántottunk vagy akik bennünket bántottak, várják azt haláluk után a túlvilágon, hogy eszünkbe jussanak, hogy megbocsátással, szeretettel gondoljunk reájuk, mert a mi jóindulatú rá-gondolásunk kulcsa annak, hogy ők segíthessenek rajtunk. *S a holtak vágnak azután, hogy segíthessenek nekünk....*

*

A világtörténelem épúgy, mint a mindennapi élet ezer és ezer példát mutat fel arra, hogy olyan emberek,

akiket az életben szeretet és barátság kötött össze, akkor sem szakadnak el egymástól, ha az egyik fél meghal. A legnagyobb emberek, a lángelmék életében épúgy, mint apró, hétköznapi emberek sorsában nagy szerepet játszottak mindig kedves halottaik. Néhány példát sorolunk fel a legismertebbek közül, hogy emlékeztessük olvasóinkat arra: *ha egészen egyedül is vannak, mindig körülveszi őket a szeretet és szellem segítségre kész birodalma, hol a holtak vannak.*

*

Két nagy költőnk, Arany Jánost és Petőfi Sándort, igaz nagy barátság kötötte össze. Arany volt az idősebb, Petőfi a fiatalabb, de mégis Petőfi már jóval előbb lett igen híres és jóval előbb ért nagy sikereket. A két költő jelleme, vérmérséklete igen különböző volt. Arany magába vonult, csendes, elmélyedő lélek, Petőfi szenvedélyes, rajongó, nyughatatlan. Ő előre megjósolta az 1848-i szabadságharcot s amikor az kitört, beállott ő is katonának. Csatáról csatára járt, hősiessen harcolt, míg nem a segesvári ütközetben elesett. Holttestét nem találták meg, — valószínűleg tömegsírba temették. A nemzet sokáig nem tudott belenyugodni abba, hogy nagy költője halott. Várta és remélte visszajöttét, — azt hitte talán bujdosik, — s csak évek múltán nyugodott bele, hogy Petőfi tényleg elesett, tényleg nincs többé.

De a halott Petőfi lelke nem szakadt el költő barátjának lelkétől, hanem el-eljárt hozzá álmaiban, munkája közben s Arany észrevette, hogy műveibe néha olyan sorok és vonások vegyülnek, amelyeket ő maga sohasem lett volna képes megírni, mintha azokat nem is ő, hanem Petőfi írta volna.

Arany János a halott Petőfivel való barátságát és együttműködését „Emlények“ című gyönyörű versében örökítette meg, melyből egyes részeket itt közlünk:

I.

„Ki nekem álmaimban
Gyakorta megjelensz,
Korán elhúnyt barátom,
Van-é jel síri fádon,
Mutatni, hol pihensz?

Ó! mert hiába költ már
A hír nekem mesét,
Hogy még tán eljövendesz:
Tudom én mit jelent ez
Ellenmondó beszéd.

Igen, a hír halálad
Kimondani haboz,
S hogy a nehéz követség
Nagyon zokon ne essék,
Szavában ingadoz.

Majd elragadja tőlem
A már adott reményt;
Majd amidőn elillant,
Távolról visszacsillant
Még egy családka fényt.

Hány bús alakban látom
Éjente képedet!
Sírból megannyi árnyak...
S kik onnan visszajárnak,
Nem hoznak életet.“

III.

De nyugszik immár csendes rög alatt,
Nem bántja többé az Egy gondolat.

Mely annyit érze, hamvad a kebel,
Nyugalmát semmi sem zavarja fel.

A lázas-álmom, a szent hevülés,
Ama féljóslat vagy félőritülés

Mely a jelenre hág azon típor
S jövőbe néz — most maroknyi por.

De jól van ez így. Ő nem közénk való
S ez, ami fáj, ez a vigasztaló.

A könny nem éget már, csupán ragyog.
Nem töröm még le, de higgadt vagyok.

Gyakran, ha az ég behűnyta már szemét,
Gyakran érzem lobogni szellemét.

Szobámba leng az a nyílt ablakon,
Meg-megsimítja forró homlokom.

Hallom suhogni könnyű lépteit,
És önfeledve ajkam szól: te itt?

S döbbenve ismerek fel rajzomon
Egy-egy vonást, mit szellemujja von.

„Övé, kiáltom, itt, ez itt övé:
A szín erős, nem illik együvé.“

És áldom azt a láthatatlan kezet
Mulass velem soká, szelid emlékezet.

*

Egy másik jeles költőnk, Gyulai Pál, nemes, jó-
ságos feleségét — kit végtelen szeretett — fiatalon
vesztette el. A fiatal asszony után három gyermek ma-
radt. Gyulai Pál mélyen gyászolta feleségét s kétszere-
sen siratta. Először azért, mert ő maga nagyot vesztett
felesége halálával, másodsor meg azért, mert szeretett,
kicsiny gyermekei árvák lettek ezáltal. Gyulai Pált hű-
séges gyásza s mély fájdalomja olyan élményekkel ismer-
tette meg, amelyek a halottak sírontúli életéről beszél-
tek neki. Egyik ilyen mélyreható élményét, mely kedves
halottjával való további kapcsolatáról beszél, mesészerű,
meghatóan szép költeményben írta meg.

A költemény címe: „Éji látogatás“. Igen ismert és
szeretett gyöngye a magyar irodalomnak, de ide iktat-
juk, mert mesészerű leírásából is szépséges fényben
sugárzik ki egy földöntúli tapasztalás, mely képes
beszédben a halottak szeretetéről és segítő erejéről szól . . .

ÉJI LÁTOGATÁS.

Három árva sír magában,
Elhagyott, sötét szobában;
Zivataros hideg éj van,
Édes anyjok künn a sírban.

„Édes anyám, édes anyám,
Altass el már, úgy alhatnám!“
Mond az egyik s el nem alszik,
Sóhajtása föl-fölhallszik.

„Beteg vagyok, édesanyám!
Hol maradtál? Nem gondolsz rám?
Mond a másik s jajjal végzi,
A fájdalmat kétszer érzi.

„Édesanyám, gyujts világot!
Nem tudom én, jaj, mit látok!“
Harmadik mond, mindenik sír . . .
Temetőben mozdul egy sír.

Megnyílnak a nehéz hantok,
Kilép sírből édesanyjok,
S tova lebben a vak éjben,
Hazafelé, az ösvényen.

Arca halvány, hangj' a régi,
Fia, lyánya megösméri:
Immár tőle hogyan félne?
Megcsókolják, mintha élne.

Az egyiket betakarja,
Másikat felfogja karja,
Elringatja, elaltatja,
Harmadikat ápolgatja.

És ott virraszt a kis ágyon,
Míg elalszik mind a három;
Majd megindul, széttekinget,
Keresi a régi rendet.

Rendbehozza a szobácskát,
Helyre teszi a ruhácskát,
Az alvókat hosszan nézi,
Csókját százszor megtetézi.

Kakas szólal, üt az óra,
El kell válni virradóra!
Visszanéz a véghatárral . . .
Sír megnyílik, sír bezárul.

Oh, a sír sok mindent elfed:
Bűt, örömet, fényt, szerelmet;
De ki gyermekét szerette,
Gondját sír el nem temette.

A síron túl is gondoskodó anyai szeretetről szá-
mtalan más gyönyörű vers és egyéb írásmű emlékezik
meg. A legismertebb elbeszélése azonban a halálon túl-
ról is segítő anya történetének a „Hamupipőke“ című
mese, amelyet mindnyájan ismerünk. A mesék, jelképes
nyelven, mindig örök bölcsességeket és igazságokat fejez-
nek ki, csak meg kell érteni azokat. Felőtt ember is
tanulhat belőlük és gyönyörködhet bennük, ha nem azokat a
külsőségeket nézi, melyeknek megtörténését elképzelni
nem tudja, hanem azt a nagy törvényt olvassa ki be-
lőlük, melyeket kifejeznek.

Hogy is szól az a „Hamupipőke“ mese? „Hol volt,
hol nem volt, volt egyszer egy kedves, jó és szép leányka,
akinek az édesanyja már meghalt s csak gonosz mosto-
hája s gonosz mostohatestvérei voltak, kik neki semmiből
sem juttattak részt az életben, ami szép és jó, hanem
minden nehéz munkát s keserves gondot az ő nyakába
varrtak s ha már mindent elvégzett — nagy ügyességével
és szorgalmával —, akkor a gonosz mostohaanya s a
gonosz mostohatestvérek összekeverték a lencsét meg a
borsót hamuval s azt parancsolták neki, hogy szedje ki
a szemeket a hamuból. Olyan munka, melynek soha
sincs vége!

Ezért a munkáért nevezték a szegény leánykát
Hamupipőkének.

De Hamupipőke kiment az anyja sírjához s beszél-
getett halott édesanyjával s a halott édesanyja galambok-
kat küldött hozzá, melyek a hamuból a borsót és lencsét
villámgyorsasággal kiszemezték. Azután pedig a holt
édesanya aranyos ruhába, aranyos cipőbe öltöztette Hamu-

pipőjét, amelyben meglátta s megszerette őt a királyfi, feleségül is vette s ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.“

Ime a mesében az örök igazság: a szellemvilág megsegíti azokat, akik hozzá fordulnak, — az édesanya jóra változtatja elhagyatott, megalázott leánya sorsát, mert az hűséges marad hozzá a halálon túl is.

*

Népmesék nagyon szívesen és sokszor írják le azt, hogy a holtak milyen erőteljesen belefolynak az élők sorsába. Tompa Mihály — Arany János kortársa — versalakban dolgozott fel egy nagyon kedves népregét, mely szintén erről szól, „Mese a jávorfáról“ címmel.

Ezt a regét a „Bizalom“ alkalomadtán egészében közölni fogja, most röviden csak annyit, hogy egy királynak három lánya közül a legkedvesebbik, a legkisebbik eltűnik. Senkise tudja hová? Senkise tudja, hogy a két idősebbik ölte meg őt.

A meggyilkolt kedves kis királyleány sirján jávorfa nő, — a jávorfa alatt lepihen az a kedves pásztorfiú, aki azelőtt mindig furulyázott a meghalt királyleány ablaka alatt. A jávorfából letör egy ágacskát s furulyát farag belőle. Mikor elkészül a furulya, belefúj. De nem az ő kis nőtája hallik ki belőle, hanem az elveszett kis királyleány hangja szólal meg benne, amint ezt mondja:

*„Fűjjadd, fűjjad én kedvesem,
Én is voltam király lánya,
Királylányból jávorfácska,
Jávorfából furulyácska.“*

A kis pásztorfiú megdöbben s rémülten szalad a királyhoz. A király is belefúj a furulyába s megint hallik belőle az elveszett kis királyleány hangja:

*„Fűjjad, fűjjad édesatyám,
Én is voltam király lánya,
Királylányból jávorfácska,
Jávorfából furulyácska.“*

Ezután az idősebbik királykisasszony fúj bele a furulyába, mely újra megszólal:

*„Fűjjad, fűjjad én gyilkosom,
Én is voltam király lánya,
Királylányból jávorfácska,
Jávorfából furulyácska.“*

S amit az élők nem tudtak kideríteni: megmondta a halott. Mert ez a nagy igazsága ennek a mesének, hogy a *halottak részt vesznek az élők életében és sokszor ők maguk fedik fel a legnagyobb titkokat.*

Ugyanezt az igazságot írta meg a nagy angol szindarabíró, Shakespeare (éjtsd Sekeszpir) Vilmos, Hamlet dán királyfiról, akinek halott édesapja mondta meg, amit senkise tudott, hogy ő nem természetes halállal halt meg, hanem gyilkosok kezétől esett el.

*

De a halottak segítsége másképp is nyilvánul. *Dante*, a világirodalom egyik legnagyobb művét, a hármass „Isteni színjátékot“, mely a Pokol, a Purgatórium s a Mennysország élményeit tartalmazza: egy halott költő, Vergiliusz, vezetésével alkotja meg. *Dante* tanítója, mestere, a halott Vergiliusz, aki élve él *Dante* lelkében, aki napról-napra *Dante* oldalán van, éveken keresztül, amíg el nem készül az örökre szóló remekmű.

*

Látjuk tehát, hogy a szellem birodalmából miképp nyúlnak bele az emberek sorsába a holtak, mint barátok, mint anyák, mint az igazság kiderítői, mint tanítók és

mesterek. Valóban a földi élet minden pillanatában számíthatunk a halottak segítségére. Még a legnehezebb pillanatban is amikor . . . meghalunk. Ebben a legnehezebb pillanatban is ott állnak mellettünk a halottak segítő lelkei. A németek legnagyobb költője, Göthe, írta meg ennek a nehéz pillanatnak a magasztos történetét, nagy színművének, a *Fauszt*nak utolsó jelenetében. *Fauszt* ebben a jelenetben már száz éves. Hosszú és nehéz élet van mögötte. Az ördöggel kötött volt szövetséget s sok keserven kellett keresztülmennie. *Margit*, ki nagyon szerette őt, meghalt miatta. Amint elérkezik *Fauszt* halálos perce, amint behúnyja szemét, az ördögök harcolnak lelkéért s le akarják vinni a pokolba. De a jó szellemek: az angyalok seregei is igyekeznek megmenteni *Fauszt* lelkének legnemesebb alkotórészét. Jó és rossz küzdenek érte — egymással. Nehéz a küzdelem s a küzdelmet az dönti el, hogy a halott *Margit* szeretete *Fauszt* mellé áll. *Margit* segítségével a jó győz *Fauszt* lelke felett. *Fauszt* lelke a magasba száll új fejlődés felé, miközben mennyei kórus diadalmasan énekli, hogy azt, aki mindig igyekszik előre, meg lehet menteni s a megmentett lelket szívesen fogadja be a mennyország, ha a holtak között van valaki, aki sorsát szeretettel kísérte a túlvilágról is.

*

Élők és holtak sorsa összefonódik. Emberek vagyunk valamennyien, akár testben, akár test nélkül — akár halálon innen, akár halálon túl.

„Nincs Isten!“

Az alábbi eset, amit a „Bizalom“ hasábjain elmondok, a háború előtti időben történt Pécsen, amidőn az ott megjelenő „Pécsi Újlap“ segédszerkesztője voltam.

Az akkori időben a város egy nevezetes külvárosi terén egy „A fehér farkashoz“ címzett, úgynevezett beszálló vendéglő állt. A vendéglő egy különszobájában a „szabadgondolkodók“ szektája tanyázott. A szekta „nincs Isten“, „nincs túlvilág“, „nincs feltámadás“ jelszavakkal agitált és a vallást kiküszöbölte. A főcél az ivás és a dorbézolás volt.

Egy szép májusi napon nagy sürgés-forgás volt észlelhető a „szabadgondolkodók“ különtermében. Nagy ünnepélyre készültek. Az egyik „szabadgondolkodó“ elvtárs felesége, fiúgyermekkel ajándékozta meg a társaságot, amint ők mondták, lévén a gyermek az ő szabályaik szerint közös tulajdon. Ezt a nagy eseményt, mely az első volt a szekta fennállása óta, nagy ünnepély keretében kellett megülni és a gyermek felavatását méltóan megünnepelni.

Nagy volt az öröm a „szabadgondolkodók“ körében, de még nagyobb a szülőknél. Fel is avatták a gyermeket a bor mámorával, keresztelő olaj helyett borral áztatták ártatlan ajakát. „Nincs Isten“ volt utolsó szavuk a felavatási ünnepély befejezésekor, midőn már sorjában, a bor hatásától, a vendéglő asztalai alá került az ünneplő társaság.

Még nem telt el egy év s egy csúnya viharos áprilisi napon ismét nagy sürgés-forgás volt a „szabadgondolkodók“ vendéglői különtermében. Nagy dologra készült a társaság. A „szabadgondolkodók“ első temetésére. Amilyen nagy volt az öröm az ő körükben, olyan nagy volt a bánat és fájdalom a szülőknél, kik elsőszülött fiúgyermeküket siratták.

*

Miért sírtok ti szabadgondolkodó szülők? Hisz nincs Isten. Miért keseregsz te anya? Hisz nincs túlvilág! Miért jársz búsan, lehorgasztott fejjel te apa? Hisz nincs örökkévalóság! Vagy azért vagytok annyira elkeseredve, mert nincs viszontlátás? Vagy azért vagytok vigasztalhatatlanok, mert nincs feltámadás? Miért nem hisztek egy mennyországban? Miért nem hiszitek, hogy ártatlan, a keresztiségtől megfosztott gyermekeket, mint angyal tekint le reátok? Miért érzékenykedtek, hisz a szabadgondolkodóknak nincs szívük, sem lelkük, sem érzékük? Miért akkor az a belső megrendülés, ha nem hisztek Istenben, egy túlvilágban és egy viszontlátásban? Vagy bánt a lelkiismeret, hogy ártatlan gyermekeket odadobtátok egy Isten-től elrugaskodott örült társaság lelketlen rögeszméjének? Lehetséges volna?

* *
*

Az égen sűrű felhők gomolyogtak, a szél hidegen süvített és jeges esőcsöppeket csapkodott az emberek arcába. Kutya idő volt. Alig lehetett embert látni az utcán. Csak az mozdult ki, akinek halaszthatatlan dolga volt a városban. Egy kis csoport volt azonban látható, amint a Búza-téren keresztül, gyors léptekkel halad a tér végén levő régi temető felé. A csoport élén egy bizonyos, ijesztő külsejű, marcona alak halad, vállán egy kis fehérre mázolt gyermekkoporsóval. Az utána jövők alig tudják követni. A temetőbe érve befordult a menet abba a sarokba, hová az öngyilkosokat és a kivégzett rablőgyilkosokat szokták temetni. Itt egy kis sírnak nevezett gödörbe bocsátották le a gyermek koporsóját pár Isten-tagadó szó kíséretében és mint akik jól végezték dolgukat, otthagynán a kesergő szülőket, elpárologtak mint a kámför.

Szomorúan, lehorgasztott fővel indultak kifelé a szülők. Keservesen zokogott az anya. Hisz elvesztette minden reményét, boldogságát, meg a hitét is. Az apa fel-fel pillantott a már kitisztuló égre, mintha mégis onnét várna valami éltető jelet, vagy vigasztalást. A temető főbejáratánál találkoztam velük és mivel ismertem őket, kérdeztem szomorúságuk okát. Az apa elmondotta nagy veszteségüket. Én megvigasztaltam őket és reményt öntöttem lelkükbe azzal, hogy gyermekük a mennyek országába került, mert Jézus Krisztus mondotta: „eresszétek a kisdedeket hozzám, mert övék a mennyek országa“. Hogy van Isten és van egy viszontlátás. A házaspár megkönnyebbülten és megnyugodva indult hazafelé azon szent ígérettel, hogy sohasem fog többé a szabadgondolkodók közé keveredni, kik hazug tanaikkal megfertőzik az emberek testét, lelkét.

Sz. Gy.

A méhek életéből.

Az, aki látja a mező pompás virágszőnyegét, érzi a virágok illatát, talán nem is gondol arra, hogy a virágok pompája és illata nemcsak az ember gyönyörködésére való, hanem a szín és illat az állatok — méhek, lepkék — útbaigazítására, segítségére is szolgál. A virág u. i. színnel és illattal csalogatja a méheket: ide jertek, itt nálam van a finom, friss méz! A méh betér a virág-

hoz a mézért, s azzal hálálja meg a virág útbaigazítását, hogy a virágport egyik virágról a másikra viszi át s így közvetíti a megtermékenyítést, a magképződést. De biztos-e, hogy ez csakugyan így van? Bizonyos-e, hogy a méh meg tudja különböztetni a virágok színét, illatát? Hiszen sok olyan állatot ismerünk, mely színvak, sőt az emberek között is akad ilyen. Az állatok szaglőéréke is nagyon különböző. Erre a kérdésre akartak felelni a tudósok akkor, amikor a méhekkel a következő kísérleteket végezték. Sárga és piros színű papiroslapokat helyeztek egymás mellé. Mind a két színre kis üvegszészét tettek, de csak a sárga papirosra levőbe töltötték cukorszirupot. Az oda-csalogatott méhek hamarosan rászoktak a csomogára és szorgalmasan hordták kaptárjukba. Akkor elvették a cukros csészét, üressel helyettesítették és a piros papirosra levő csészébe töltötték szirupot. A méhek azonban továbbra is a sárga színre szálltak. Hiába tölték arrább a sárga papirosra, arra gondolva, hogy a méhek talán nem a színt jegyezték meg, hanem a helyet: a méhek akkor is megkeresték a sárga papirosra és makacsul kutatták rajta az eleséget. Mit jelent ez? Azt, hogy a méheket sikerült idomítani! Sikerült arra szoktatni, hogy a sárga színre repüljenek! A méh tehát meg tudja különböztetni a sárgát és a pirosat. A tudósok nem elégedtek meg ennyivel. Most már nem két papirosra használtak, hanem sok különböző színt. Így meg lehetett állapítani, hogy a méhek összetévesztenek néhány színt, melyet mi jól meg tudunk különböztetni. Összetévesztik pl. a sárgát a narancssárgával és zöldessárgával, továbbá a kéket az ibolyával és bíborral, a pirosat pedig olyannak látják, mintha fekete volna. Ilyenformán a méh színlátása nem olyan tökéletes, mint az emberé. Viszont van olyan szín, melyet a méh lát, mi azonban nem. Ha a napfény átsüt a vízes-poháron, az asztalon szivárvány jelenik meg. A szivárvány szép sorjában következő színeinek az ibolyával vége szakad. Az ibolyán túl is van azonban „szin“, ott következnek az ibolyántúli sugarak, csakhogy azokat mi egyáltalán nem látjuk. Ibolyántúli sugarat alkalmas szerszámmal nagy tömegben állíthatunk elő. Erre is lehet idomítani a méheket. Sötét szobában megtanulták a méhek, hogy az eleség az ibolyántúli sugaraknál van és később is mindig ott gyülekeztek, ahová a nekünk láthatatlan ibolyántúli sugarak csóvjaja esett.

Ha a tudósok szín helyett különböző illatszereket tettek a csészékhez, a méhek hamarosan megtanulták, hogy milyen illatnál van az eleség, a cukor eltávolítása után is felkeresték azt az illatot és napokig emlékeztek rá. A méheket tehát nemcsak színre, hanem illatra is lehet idomítani. Szimatjuk finomabb, mint a mienk, több illatot tudnak megkülönböztetni, mint mi.

Ezen kísérletek után tehát már bizonyos, hogy a virágok színe és illata csakugyan csalogatja a méheket. A méhek a legtöbb nálunk élő virág színét jól meg tudják egymástól különböztetni. Tiszta piros virág nálunk kevés akad. Ezt a méh feketének látja és nem is száll rá. Az ilyen piros virág más rovaroknak: főleg pillangóknak és külföldön madaraknak, kolibriknek, kínálja mézét, mert ezek a piros virág színét jól látják. Ha a méh megszokta egy virág színét és illatát, egy ideig ugyanilyen színű és illatú virágokat szokott keresni, éppen úgy visszajár a megszokott színre és illatra, mint a tudós színes papirosára, illatos csészéire. Ime, nincsen új a nap alatt! Amire az ember csak most jött rá, hogy a méhek látják és szeretik a színeket, azt a virágok már ősrégi időktől fogva tudták és felhasználták fajtájuk továbbterjesztésére.

Dr. Ö. P. Z.

A szövetség megújítása.

Steffen Albert regénye.

(Fordította: L. G. L.)

13. (Minden jog fenntartva.)

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

Ameddig Hartmann lehunyva tartotta szemét, nagy boldogságérzés lakozott benne. Amiért, hogy győzni tudott.

Midőn azonban tekintete a megszokott környezetre esett, újra lelkébe lopódzott a régi rossz érzés. Az a vigasz és reménység, miket az álomképnek köszönhetett, újra továtűntek.

Hartmann fölemelkedett és kinézett az ablakon. A kertben egy világtalan aggastyánt pillantott meg, aki a kastély bejáratához vezető kigyózó úton kapaszkodott föl. Erőlködve tapogatózkodott felfelé. Olyan volt, mint hogyha nemcsak keze, hanem érzései is olyasvalami után áhítoznának, amibe szegény öreg belefogódzkodhatna. Valami kis szeretet után. Nem is koldulni akart, hanem csak dermedt tagjait akarta egy tűzhelynél megmelegíteni, mert az elmúlt éjszakát szabadban töltötte.

Hartmann jól tudta, hogy a farkaskutya egy pillanat múlva rá fogja vetni magát az aggastyánra. Lerohant, hogy ezt megakadályozza, de későn ért le. Alig hogy az öreg átlépett a kapun, figyelmessé lett a láncsikorgásra. Megfordult, s visszafelé akarván sietni, homlokával nekiment az ajtófélfának, — erre egész teste lezuhant, s a kutya fogai közé került.

Pár pillanat, s Hartmann a kutyát elrántotta, s visszavonszolta a helyére.

A vak tovább menve, a villatelepre ért, ahol még vérző sebbel és felzaklatott állapotban előadta, mi történt vele.

György, aki híret vette a dolognak magán kívül szaladt át rögtön a bácsihoz. Rátalált Hartmannra, aki éppen pisztolyát kereste, hogy agyonlője a kutyát. György Hartmannt a leghevesebb szemrehányásokkal halmozta el, különösen amiért magára hagyta és útjára engedte a kutyamarástól megsérült aggastyánt.

Hartmannban György beszédje nyomán azonnal megfagyott minden. Úgy érezte, mintha kő foglalná el a szíve helyét. Györgynek a szavába vágott — és ajtót mutatott neki!

Többé már nem akarta agyonlőni a kutyát! Az ösztönös vágy, hogy el kell pusztítania önmagát, s a gondolatok, melyek ebből fakadtak, ismétetlen hatalmukba kerítették Hartmannnt. „Még jó, hogy a kutya megharapta ezt az embert — mondta magának —, most legalább nem jő hozzám senkisésem. Most valahára egyedül lehetek! Gyilkos az én közelségem. S ilyen kicsi harapási sebet könnyebb ám elviselni, mint az elmúlást. Ez az élmény megtanított sok mindenre. Hálás akarok érte lenni...“

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

Estefelé Jancsi, ki ezidőtájt jobban szenvedett, az iskolai rendszer alatt, mint valaha, meglátogatta nagybátyját, Hartmannnt, aki iránt való tisztelete még egyre fokozódott. Hetenként kétszer szokott ide átlőnni, s a bácsinál letelepedve szótlánul hallgatta meg azokat a történeteket, amelyeket Hartmann az élet szörnűségeiről

mesélt. Jancsi, tavalyi iskolai csalódása óta, teljesen magányossá vált, mivel régebbi pajtásaitól, akik most egy osztállyal fölötte jártak, egészen elkülönítette magát. A tavalyi bukás óta minden tanóra amúgy is új meg új megalázást hozott neki. Rémes volt például, hogy ő, aki az Odisszeyát már eredetiben olvasta, most kénytelen volt újra a görög ábécét tanulni. Ha a fiúk közül senki sem tudott a föltett kérdésre felelni s a tanár őt, az osztályisméllőt hívta fel, Jancsi a maga tudását szörnű szegénynek érezte. Ott ült szegényke, teli aggodalommal, — jaj, csak fel ne hívják, — s egy mozdulattal sem árulta volna el, hogy neki gyerekjáték az egész anyag. Játszotta a butát, csak hogy ne kelljen éreznie osztálytársai gondolatait, ezeket az isszonyú tűszúrásokat: „Na persze, hát az ilyen öreg úr csak tudhatja!“

Jancsi csodálta és szerette az új német tanárt, aki azonban egyszerre azt a szokást vette fel, hogy amikor felelni fehévtá, elferdítette a fiú nevét. Ezt rajta kívül egy más diákkal sem csinálta. Valószínű, hogy Jancsi túlságosan nehézkes és közönyös volt neki, talán ilyen módon akarta közönyéből felébreszteni, jóhiszeműleg megérezve, mennyi sok jó rejtőzik e gyermekben. Jancsi azt nem méltányolta, sőt durvaságnak minősítette a tanár részéről. Természete azonban tiszteletre hajlott, s így sohasem mutatott mélyebb bosszúságot, még kevésbé gyűlöletet, — nem, — csak valami nagy idegenség, zárkózottság és búskomorság kerekedett benne fölül. Ebből származó magatartása félszeg s időnként szinte hülye volt, ami a tanárt szerencsétlen módszere további kifejlesztésére serkentette. Csaknem minden nap új csúfnevet talált ki a fiúnak. Szindarabok olvasásánál a boszorkányok, vénék, különcök szerepeit osztotta ki Jancsira, minthogy ő volt az egyetlen az osztályban, akinek a kamaszkor folytán már változott a hangja. „Ha úgyis csak dörmögni tud, dörmögjön legalább műértelemmel!“ Jancsinak ilyenkor minden erejére szüksége volt, hogy visszafojtsa zokogását, erőlködése folytán rosszul olvasta a dörmögő szerepet is! Erre megeredt a szidás: „Még dörmögni sem tudsz? Akkor ugyan mihez értesz? Ide figyelj, — így dörmög az ember!“ — A tanár előre morgott s Jancsinak ezt utánoznia kellett. Csoda-e, ha megbokrosodott?

Effajta élmények minden órán adódtak. S a fiút egyre keserűbb emberkerülővé tették. Végül is természetesen oda volt az a tisztelet is, amelyet annakelőtte a tanár iránt érzett. S csalódottsága helytelen cselekedetekre ingerelte. A fiúkkal — osztálytársaival — is sok baja volt.

Jancsi sok keserű iskolai élménye közül csak arról az egyről essék itt szó, amely természetesen válságos fordulatot idézett elő életében s amely miatt Jancsi ma felkereste a nagybácsit.

Volt egy latin tanárja, akiről az a pletyka járta, hogy felesége csak azért küldi még iskolába, hogy ne hülyüljön el egészen otthon. Nagyon öreg, görnyedt hátú, rövidlátó emberke volt, aki állandóan vakarta rövidre nyírt fehér szakállát. Csöndesen üldögélt a katedrán, soha fel nem nézve, s fordításokat adott fel a fiúknak, akiket csak nevükről ismert s nem arcukról. Az osztályzatokat ceruzával egy könyvecskébe vezette be, amit óra után egy szekrényben zárt el. Következő napon, tanítás előtt, tintával átírta az előző napi jegyeket. Jancsi eléggé szerette őt. Mindenesetre nagyon fájt neki az a bizonyos kegyetlen pletyka, amit a fiúk terjesztettek az öreg úrról. Különösképpen őt, Jancsit, ez az öreg tanár sohasem hívta ki felelni. Ennek okán ő nagyon törte a fejét, mindaddig míg azt nem hitte, hogy rájött e titok nyitjára.

Néhány fiúnak az osztályban az volt a véleménye, hogy sokkal okosabb lenne, ha az ember maga adna osztályzatot magának. Ennek érdekében kulcsot csináltak az iskolai szekrény zárához, egy este kinyitották a fiókot s kivették az öreg tanár könyvecskéjét. Ezután ceruzával bejegyezték a saját nevük mellé a kedvükre való osztályzatokat ceruzával. Másnap dobogó szívvél várta az osztály, mi fog történni? Az öreg tanár egy pillanatra meghökkenett ugyan, de aztán téntával átírta az „önosztályzatokat“ is. A gézengúzok fellélegzettek s tovább folytatták ezt az épületes tevékenységet. Ha valamelyik nem tudott semmit s szekundát érdemelt, — akkor utólag néhány egyest csempészett osztályzatához, hogy helyrebillentse az egyensúlyt.

Jancsi, aki mindenkitől megvetettnek és útálnak érezte magát, most gyanút fogott, hogy társai az ő neve mellé rossz jegyeket vezetnek, mert azt akarják, hogy másodszer is megbukjon. Nem is tudta más magyarázatát adni annak a körülménynek, hogy a tanár őt soha fel nem hívja felelni. Hogy bizonyosságot szerezzen, egy napon, amikor egyedül volt az osztályban, kinyitotta a fiókot s felfedezte, hogy az ő, neve teljesen hiányzik a könyvecske névsorából. Ez volt hát az oka annak, hogy ez a tanár őt nem hívja felelni! Amikor újra a zárba akarta fordítani a kulcsot, belépett a tanár s kérdőre vonta Jancsit, azonban meglátva a könyvecskét, egyszerre tisztában volt mindennel. Különféle gúnynevekkel illette Jancsit s végül ordítani kezdett: — „Ki veled!“ — S most olyasvalamit cselekedett Jancsi, amiről már nem is tudott számot adni magának s amire semmi oka sem volt. Nem volt már szomorú, nem volt többé aggodalmas és dühös sem volt. Semmit nem érzett üressé vált szívében. Az ajtó felé szaladt, kómikus tornalépésekben. A tanár sietve utána tipegett és fülön ragadta. Mire Jancsi vasmarkával megragadta az öreg öklét, teljes erejével megrázta, komolyan a szemébe pillantott, ellódította magától az öreg karját és kereket oldott.

HUSZADIK FEJEZET.

Ezekután Jancsi a bácsihoz szaladt s mindent elmesélt. Azt is, hogy ő már egyszer megbukott. Az a tény, hogy végre egyszer tudott erről a szomorúságról valakivel beszélni, hatalmas nyomástól szabadította meg. Észre sem vette, hogy Hartmann mennyire nem figyel rá s hogy milyen részvétlenül ült mellette. Hiszen ő egész nap a saját elpusztításán elmélkedett és dolgozott. Hogy is tudott volna hát érdeklődést mutatni effajta gyermekes dolgok iránt!

De, habár mindaz, amiről most Jancsi beszélt, tökéletesen közömbös volt neki, Hartmann mégis úgy érezte, hogy újra élet költözik belé. Olybá tűnt fel neki, mint hogyha belső lényé lassacskán egyre dallamosabbá és színesebbé válna, s mint hogyha újra képes lenne a mosolygásra és a sírásra.

E beszélgetés alatt kinn ültek a verandán. A kutya lent feküdt az udvaron. Hartmannak, mint az imént, most is mégegy pillanatig kétségei támadtak, helyes volna-e elpusztítania magát? Jára megkérdezte önmagától, ne inkább a kutyát tegye-e ártalmatlanná? De ezután a belső kérdése után mindjárt megint csak folytatta öngyötrő tépelődéseit: „Az én lelke üres, s én senki emberfiának sem tudok semmit sem adni. Jól tudom, nem a magam érzései azok, amiket most felfedezek magamban. Nem, — Jancsi

lelki gazdagsága az, ami átszállt énrám. Hiszen minden ember olyan gazdag! Csak én: itéltetem örök ürességre. Azért itéltetem erre, mert valaki meghalt miattam. Magam is halál fia vagyok, hogy levezekeljem tettemet. Belülről kezdődik az egész: először a lélek senyved el, majd a testet keríti hatalmába a pusztulás. És ez így van helyesen és így van igazságosan. Hogy tudhatnám meg máskülönb, hogy vétet követtem el? Hogy volna másként módomban cselekedetem horderejének felismerése? Hogy tudhatnám, milyen és miként hat az én lényem? És hogy hogyan kell változtatnom rajta? Ez a szenvedés az én jobbik énem folyománya. Tulajdonképp magam okozom a magam szenvedését. Ez az üresség megérdemelt. A teljes kietlenségre hívtam el én. S az elhagyatottságban tönkre kell mennem.“ A Jancsitol kapott erővel visszaélve — ily gondolatokkal, újra szétrombolta magát.

E percben Hartmann és Jancsi meglátták Erikát, aki más gyermekekkel felfelé igyekezett a domboldalon a kastély kapuja felé. Kis kizikocsit húztak maguk után, amelyen le akartak kocsikázni. Nagyszerű esti mulatság volt!

Mindig csak a hatalmas kapuszárnyakig jöttek fel, melyek félig nyitva álltak s melyek között látni lehetett a napon sütőkéző nagy kutyát. A gyerekek megfélemlítve néztek át a nyíláson, majd beültek kis kocsijukba és száguldtak lefelé. Minduntalan felhangzott ajkukról: „Vigyázat! El az útból!“ a leggazdagabb változatokban. S mindegyik kanyarulatnál hangos kibukfencezések történtek. Alig szedelőzködtek fel a gyerekek, újra beállították a kis kocsit, tovább lihegtek benne, vigig a mesgyén. A sok por, amit felvertek, mintha maga a szikrázó, gomolygó életvidámság lett volna. A levegő megreszketett a földi lét örömetől.

De Erika most megpillantotta a Jancsit, amint ott ült Hartmann bácsival a verandán. S mivel mindkettejükért viharosan rajongott, kitárt karjával feléjük kezdett szaladni, be a nagy kapun, teljesen megfélemlítve a kutyáról. Ez azonnal rávetette magát a gyermekre, leteperte őt oly erővel, hogy a kövezetre esett és beléharapott a vállába.

A bácsi leszaladt, elrántotta az állatot, borzalmas rúgásokkal lefegyverezte, míg egészen visszavonult és azután a gyermek fölé hajolt, aki vérben feküdt s egymásra szorított ajakkal és üveges szemmel nézett fölfelé. Hartmann a szobájába vitte a kicsit s rögtön orvosért és a szülőkért küldött.

Elsőnek az anya érkezett meg. Rettenetes pillantást vetett Hartmannra, hogy azután Erika mellett ülve egész lelkével a kicsi arcába merüljön. Hartmann pedig lement és agyonlőtte a kutyát.

Mikor visszatért, az orvos és György is ott voltak már. Az orvos sok hajlított tűt rakott egy fehér tábla, amelyben rubinvörös folyadék uszált. Erika minden büszkeségét arra tette fel, hogy még csak egy kicsit se sóhajtsa a sok öltés közben. Mert a sebet be kellett varrni. A kisleány, miközben oldalvást, a tál felé fordította tekintetét, megkérdezte, hány öltésre lesz még szükség? Azt felelték neki: „Még egyre és aztán még egyre“... „És aztán?“ — kérdezte. „Aztán már csak egész kevésre.“ — Erika számolta az öltéseket s elégtétellel jutott el a nyolcas számig. Utána azonnal elaludt és alva vitték át az otthonába.

(Folyt. köv.)

Világ folyása.

Két idegen kormányfő Budapesten. A fővárosnak július közepén két előkelő vendége volt. A magyar kormány meghívására Budapestre jött Schober osztrák kancellár, s két nappal később Karlsbadból hazatérőben egy napig vendégünk volt Liapcsev bolgár miniszterelnök. Mind a két kormányfőt hosszabb kihallgatáson fogadta a kormányzó, majd látogatást tettek Bethlen gróf miniszterelnöknél és Valkó Lajos külügyminiszternél, akikkel az államokat érdeklő gazdasági s külső politikai kérdésekről tárgyaltak. Schober és Bethlen megújították az Ausztria és Magyarország között kötött barátsági szerződést. Evvel kapcsolatban a lapok sok cikkben emlékeztek meg arról a rossz viszonyról, melyben Ausztria és Magyarország századokon át éltek egymással (két-ségkívül Ausztria hibájából), most azonban, mikor tönkre ment és megcsönkült mind a két ország, ápolgatják egymás között a barátságot.

Két nagy szerencsétlenség történt a múlt héten. Az egyik Dél-Olaszországban, hol Nápoly környékén hatalmas földrengés pusztított. Sok-sok halott és sebesült maradt a teljesen összeomlott romok alatt. E sorok írásakor még nincs összeszámolva az áldozatok száma, de annyi bizonyos, hogy sok százat tesznek ki és a pusztulás szörnyű.

A másik szerencsétlenség Németországban történt. Jelentettük, hogy a Rajnavidékről kivonultak a megszálló csapatok és végre felszabadult az a darabja Németországnak, amelyet a háború vége óta állandóan idegen csapatok tartottak elfoglalva. A felszabadulás öröme nagy ünneplést rendeztek. Az ünnepélyen részt vevő nép egy részének Koblenz város hídján kellett átmennie. A híd azonban öreg volt s a sokaság súlyát nem bírva — beszakadt. Borzalmas látvány volt ez. Borzasztó pusztulás!

A hálás Mak Donald. Londonból jelentik: Mak Donald miniszterelnököt West Han, London egyik külvárosa, díszpolgárává választotta. A díszpolgári oklevél átnyújtása alkalmával megemlítette a miniszterelnök, hogy midőn egy fél évszázaddal ezelőtt mint földhöz ragadt szegény vidéki ifjú került Londonba, Plaistowban, a főváros egyik legszegényebb negyedében lakott. Szállásadója egy hasonlóképpen szegény, de nagyon jólelkű idősebb nő volt. Ez iránt az asszony iránt Mak Donald mindig nagy hálát érzett s amikor sorsa jobbra fordult, mindenképpen fel akarta keresni a szegény asszonyt, hogy segítségére lehessen neki. Amde sokáig hasztalanul kereste őt. Végre nemrég sikerült megtalálnia két fiát, — az asszony maga már meghalt. A fiúkat azután Mak Donald vendégül látta asztalánál, most már nem a szegénynegyedben, hanem az előkelő miniszterelnöki palotában.

Romanelli ezredes táviratban üdvözölte a júniusi bajtársakat. A proletárdiktatúra vörös uralma alatt bebörtönözött ellenforradalmárok, akik júniusi bajtársaknak nevezik magukat, ezévi ünnepélyük alkalmával üdvözölték Romanelli ezredet, aki annak idején sokaknak életét mentette meg erélyes közbelépésével. Romanelli ezredes most a következő táviratot küldte Perényi Zsigmond bárónak, a júniusi bajtársak szövetsége elnöké-

nek: „Barcelona, június 10. Mélyen meghatva újabb bizonyítékától annak, hogy a júniusi bajtársak még mindig őrzik emlékezet, kérem hogy hálás köszönetem eme kifejezését a szövetség tagjaival is közölni méltóztassék. Romanelli ezredes.”

Az **angliai munkanélküliség**. Londonból jelentik: A munkanélküliség Angliában június 30-ával végződő héten ismét elretentő arányokban növekedett. A munkanélküliségügyi minisztérium hivatalos adatai szerint az állami támogatásban részesülő munkanélküliek száma június 30-án 1,890.600 volt. A június 23-i adatokhoz képest ez a szám 75.258-cal nagyobb. A múlt év megfelelő időszakához képest a munkanélküliek száma 748.218-cal emelkedett. A munkanélküliség újabb horribilis növekedése politikai körök véleménye szerint könnyen döntő kihatással lehet a Mak Donald-féle munkáskormány sorsára, miután ezen kormány több mint egy éves működése alatt kb. kétszeresére nőtt a munkanélküliség Angliában.

Több lett a **munkaalalom**. Az állami Munkaközvetítő Hivatal jelentése szerint május hónapban a közvetítések száma növekedett; ami annak volt az eredménye, hogy a munkahelyek száma gyarapodott, a munkakeresők pedig fogyott. A részletes adatok szerint a budapesti és 7 vidéki hatósági munkaközvetítő május havában együttesen 6227 munkahelyet és 16.417 munkakeresőt tartott nyilván. Az előző hónap adataival szemben így a munkahelyek száma 3,2 százalékkal emelkedett, viszont a munkakeresők 0,8 százalékkal csökkent. Így még mindig 100 munkahelyre májusban 263, áprilisban viszont 274 munkakereső esett. Az ingyenes helybeli és vidéki magánközvetítő irodák 1930 májusában együttesen 8080 munkahelyet és 21.925 munkakeresőt tartottak nyilván. Az előző hónap adataival azonban így a munkahelyek száma 9,6 százalékkal emelkedett, a munkakeresők pedig 18,2 százalékkal csökkent. Mindent összevéve főbb foglalkozási ágak szerint tekintve a munkapiacot, a helyzet sajnos nagyon kedvezőtlen.

Fölszabadult a német Rajnavidék. Mint megírtuk, a német jóvátételi összegek végleges meghatározása és vállalása folytán a francia és angol megszálló csapatok felkészültek a Rajnavidék kiűritésére. Ez valóban meg is történt június 30-án és így öt esztendővel előbb, mint a versaillesi béke előírta, fölszabadult Németország az idegen megszállás alól. A Rajnavidék teljes és végleges kiűritése alkalmából a birodalmi gyűlésben hétfőn este fölszabadulási ünnep volt, amelyen a képviselőkön kívül a tartományok miniszterelnökei is résztvettek. Az ünnepi beszédet Löbe szociáldemokrata képviselő, a birodalmi gyűlés elnöke mondotta. Löbe a birodalmi gyűlés nevében örömeinek adott kifejezést afölött, hogy a német politika évtizedes célját végre sikerült elérni. A Rajnavidék kiűritésével azonban még nem gyógyult meg minden seb — folytatta Löbe —, amelyet a háború ütött, hiszen elég, ha a német nemzet a megszállott Saarvidékre gondol.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Markó-utca 16., III. emelet 28. ajtó.